

Ion PARHON

Ritmul provocator de mister

Adeseori, în spectacolele de teatru (dar și în filmele neaoșe), surprinde neplăcut neiscușita regiei în ce privește ritmul desfășurării discursului artistic. Iată de ce cred că drumul lui **Mihai Măniuțiu** spre performanță, de la *Richard al III-lea* și până la „fenomenul” celor cinci spectacole excepționale într-un singur an, 2003, pe care l-aș numi „anul Măniuțiu”, poate fi privit și din această perspectivă, a desăvârșirii „strategiei” regizorale în configurarea conflictului scenic, un loc de frunte ocupându-l, aici, ritmul construcției, cu fluxuri și refluxuri, cu momente halucinant alerte sau, dimpotrivă, cu lentori și abisuri ce biciuiesc și ele comoditatea spectatorului și înaripează și emoția și inițiativa interpretativă. Există în *Electra* o succesiune de stări existențiale, de la euforie la îndârjire și disperare sau de la haloul funebru ce însoțește ori prevestește moartea, pe care le percepem direct, pe calea străvechilor sonorități muzicale maramureșene, create *live* de minunatul grup *Iza*. Departe de a însemna o simplă ilustrare muzicală a celor ce se petrec pe scenă, ritmurile acestea melodice, când vesele, jucăușe ori tandre, când dramatice, premoniționale ori sălbatice, se succed ca un discurs „subteran”, de cele mai multe ori în consens, dar alteori și în contrapunct cu „atmosfera”, cu filonul „narativ” al piesei. Ritmurile muzicale își află o complementaritate inspirată în mișcările „personajului colectiv”, alcătuind fie

În prim plan: Marian RĂLEA.

lumea cetății (indiferentă, cinică, abulică, petrecăreață sau criminală, dar mereu manipulabilă), fie eriniile sau „instrumentul” justițiar al cumplitei răzbunări. Cândva, cu ani în urmă, la Baia Mare, am văzut un film pe teme etnografice, în care flăcăii dansau pe mormântul unui tânăr nenunțit, până când țărâna era nivelată, iar dansul lor, la început sălbatic, devenea lent și așezat, de o regală solemnitate. Mi-am amintit de acest lucru în clipa când, după scena extraordinară a întâlnirii dintre Oreste și Electra, scenă a tăcerii ce întrece în semnificație forța cuvântului, cei doi eroi se petrec într-un dans „maramureșean”, al cărui ritm, un perfect crescendo, definește exemplar nu numai bucuria revederii, ci mai ales comprehensiunea, înțelegerea mutuală, hotărârea teribilă și inflexibilă de a purcede la pedepsirea criminalilor prin crimă, ca și graba, până atunci bine ascunsă, de a duce lucrurile până la capăt.

Mai există în spectacolul de pe scena orădeană un ritm năucitor al culorilor, alb-negru, alb-roșu, al trăirilor lăuntrice și al sugestiilor vizând fie patima, senzualitatea, jertfa și crima sângeroasă, fie negurile gândurilor și ale doliului, un dialog între noapte și zi, între viață și moarte, cromatica aceasta ivindu-se în chip subtil și persuasiv, totodată, nu în datele tradițional-simpliste ale acelui contrast dintre albul binelui și negrul răului. În fine, aceste componente ale ritmului în plan melodic, cromatic și fizic (mișcare și dans) sunt potențate cu un rafinament pilduitor de ingeniosul și „insidiosul” comentariu al luminilor, atât de important în producțiile lui Mihai Măniuțiu, dar pe care l-am întâlnit și în spectacole ca *Oblomov*, datorat lui Al.Tocilescu, în *Iluzia comică* sau *Anatomie. Titus. Căderea Romei*, semnate de Ducu Darie, în *Hamletul* lui Vlad Mugur ori în *Romeo și Julieta* regizat de László Bocsárdi. De la „prolog” la „pregătirea” poporului din scenă – dar și a publicului din sală – pentru tragedie, pentru accentele pe care le va căpăta

„povestea“, când desfășurată ca un ceremonial, când abruptă, laconică, enunțată simbolic (animale, cuțite, foc), și până la finalul memorabil – în care bestiala dezlănțuire de energie, menită să împlinească pedeapsa adusă de om și de zei, este învăluită în același melos maramureșean și purtată către zona incendiară a emoției transcendente avem mărturia unui spectacol orchestrat parcă aidoma unui poem simfonic. Altfel spus, sunetele se transformă în imagini și culori, iar personajele și faptele din scenă sunt transfigurate și dobândesc puterea inefabilă a muzicii.

Teatrul de Stat Oradea – Electra după Sofocle și Euripide. Traducerea: George Fotino și Alexandru Miran. Regia și adaptarea scenică: Mihai Măniuțiu. Decoruri: Cristian Rusu și Mihai Măniuțiu. Costume: Cristian Rusu. Cu: Mariana Presecan, Marian Rălea, Suzana Macovei, Ion Măinea, Șerban Borda, Doru Presecan, Angela Tanko, Elvira Platon Râmbu, Doru Fărte.

